

Hallintovaliokunta

Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta (VNS 7/2020 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan lausunnon antamista varten suurelle valiokunnalle. Määräaika: 31.5.2021.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- EU-erityisasiantuntija Päivi Pietarinen, valtioneuvoston kanslia
- lainsäädäntöneuvos Virpi Koivu, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Eeva Aittoniemi, oikeusministeriö
- poliisijohtaja Hannele Taavila, sisäministeriö
- kansainvälisten asioiden johtaja, pelastusosasto Veera Parko, sisäministeriö
- komentaja, rajaturvallisuusasiantuntija Jani Järäinen, sisäministeriö
- neuvotteleva virkamies Kalle Kekomäki, sisäministeriö
- neuvotteleva virkamies Eero Kytömaa, sisäministeriö
- neuvotteleva virkamies Katri Niskanen, sisäministeriö
- kansainvälisten asioiden yksikön erityisasiantuntija Riikka Rytönen, sisäministeriö
- kansainvälisten asioiden yksikön erityisasiantuntija Kia Vertio, sisäministeriö
- neuvotteleva virkamies Maria Kekäläinen, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Juhani Korhonen, valtiovarainministeriö
- johtava asiantuntija Juha-Pekka Suomi, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Eliisa Hujala, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Johanna Rihto-Kekkonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- tietosuojavaltuutettu Anu Talus, Tietosuojavaltuutetun toimisto
- erityisasiantuntija Tuomas Koljonen, Maahanmuuttovirasto
- poliisiylitarkastaja Marja Kartila, Poliisihallitus
- suunnittelija Jenni Kärkkäinen, suojelupoliisi
- rikostarkastaja Ari Määttä, keskusrikospoliisi
- johtaja Ulla Karvo, Suomen Kuntaliitto
- kehittämisspäällikkö Annukka Mäkinen, Suomen Kuntaliitto
- johtaja Simo Tiainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- professori Hiski Haukkala

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2021 vp

- professori Olli Mäenpää
- varatuomari Jorma Vuorio

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ulkoministeriö
- Tulli
- Keski-Suomen liitto
- Pohjois-Pohjanmaan liitto
- Uudenmaan liitto
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- Akava ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Keskuskaupakamari
- STTK ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Suomen Yrittäjät ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

1. EU-selonteko

Valtioneuvoston EU-politiikasta antaman selonteon otsikko on "Vahva ja yhtenäinen EU —koti kestävämpää Euroopan unionia". Selonteon alussa todetaan Suomen EU-jäsenyyden aikana monen asian muuttuneen Euroopan integraatiossa, mutta samalla nostetaan esiin se tärkeä seikka, että perusajatus rauhanprojektista säilyy. EU-jäsenyys on myös lujittanut maamme paikkaa osana eurooppalaista arvoyhteisöä ja globaalisti toimivaa unionia. Alkujohdannossa tuodaan lisäksi esiin monia Suomen EU-jäsenyyden keskeisiä hyötyjä sekä nähdään tärkeäksi, että jatkosakin varmistamme jäsenyyden hyödyt mahdollisimman laaja-alaisesti. Alkujohdannon lopussa on toteamus siitä, että EU:lla on ollut kykyä selviytyä kriiseistä sekä sinänsä tarpeellinen optimistinen näkemys, että siltä odotetaan nytkin johtajuutta globaalien ongelmien ratkaisemiseksi.

Selonteossa todetaan, että se viitoittaa Suomen lähivuosien politiikkaa ja lähtökohtina ovat hallitusohjelman EU-poliittiset lähtökohdat. Selonteon alun johdannon ja selonteon laatimisen tausta ovat vaikuttaneet nähtävästi selonteon sisältöön, joka on laajalti varsin yleinen. Asioita luetellaan yleisellä tasolla menemättä tarkemmin niihin liittyviin sisällöllisiin kysymyksiin ja analysoimatta niitä. Tämän vuoksi valiokunta on nähnyt toimialansa osalta aiheelliseksi tarkastella käsittelemäänsä osa-alueita tarkemmin niihin liittyvien olennaisten eri seikkojen hahmottamiseksi ja tarpeellisten johtopäätösten tekemiseksi.

Vaikka selonteon kirjoittamistapa on sellainen, ettei siinä arvioida laajemmin niitä haasteita, jotka Suomen EU-politiikkaan vaikuttavat, tunnustetaan selonteossa niitä kuitenkin varovaisesti:

- Unionin sisäistä eheyttä ovat viime aikoina koetelleet erilaiset jakolinjat muun muassa muuttoliikekeskustelussa.
- Esimerkiksi muuttoliike moniulotteisena globaalina ilmiönä edellyttää unionilta sisäisen ja ulkoisen toiminnan yhdistävää kokonaisvaltaista lähestymistapaa.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2021 vp

- Kestävän unionin rakentamisen näkökulmasta eri EU-politiikan osa-alueet linkittyvät tiiviisti toisiinsa. Siksi kokonaisvaltainen, huolellisesti yhteensovitettu EU-politiikka on olennaista.
- Vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuvan oikeudellisen yhteistyön edellytyksenä on jäsenvaltioiden keskeinen luottamus toistensa oikeusjärjestelmiin.
- Yhteiset arvot, joihin kuuluu myös jäsenmaiden keskinäinen solidaarisuus, ovat unionin kriisinsietokyvyn perusta.

Valiokunta on käsitellyt jäljempänä toimialansa puitteissa seuraavia aihepiirejä: 1) Yhtenäinen eurooppalainen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikka, 2) Vapaan liikkuvuuden Schengen-alueen kehittäminen, 3) Alue- ja rakennepolitiikka, 4) Osallistuvampi ja avoimempi unioni, 5) Tehokkaat toimielimet ja päätöksenteko ja 6) Suomalaisia toimielimiin.

2. Yhtenäinen eurooppalainen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikka

Tavoitteet asetettu Tampereen ohjelmassa

Yli kaksikymmentä vuotta sitten vuonna 1999 Suomen puheenjohtajuuskaudella on hyväksytty Euroopan unionin jäsenmaiden kesken Tampereen ohjelma yhtenäisen maahanmuutto-, rajavalvonta- ja turvapaikkapolitiikan toteuttamiseksi. Yhteisen politiikan on tullut perustua jäsenmaiden yhteisvastuuseen, keskinäiseen luottamukseen ja vastuunjakoon. Laiton maahanmuutto on myös todettu ongelmaksi, jota on käsiteltävä kokonaisvaltaisesti kehitettäessä yhteistä eurooppalaista maahanmuutto-, rajavalvonta- ja turvapaikkapolitiikkaa. Eurooppaan kohdistuvan maahanantulopaineen taustalla on nähty muun muassa elintasoerot, ihmisten pyrkimys parempaan elämään sekä vakavat humanitaariset ongelmat ja kriisit kolmansissa maissa. Laittomien työmarkkinoiden on osaltaan katsottu olevan merkittävä laittomaan maahantuloon liittyvä houkutteleva tekijä.

Kuluneiden vuosien aikana vuonna 1999 asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi on hyväksytty unionilainsäädäntöä, lähinnä minimidirektiivejä. Jäsenmaissa sovellettavat normit ja käytännöt poikkeavat kuitenkin yhä toisistaan. Lisäksi voimassa olevaa unionilainsäädäntöä jäsenvaltiot ovat noudattaneet vaihtelevasti. Hallintovaliokunta on myös useamman kerran todennut, että Euroopassa ei ole vielääkään aitoa yhtenäistä ja toimivaa maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaa.

CEAS-paketti

Erityisesti vuosina 2015—2016 on Eurooppaan etenkin Välimeren yli Afrikasta ja myös Lähi-idästä suuntautunut lisääntynyt maahanmuuttopaine. Komissio on antanut vuosien 2015—2016 suurista turvapaikanhakijamääristä johtuen järjestelmän puutteiden korjaamiseksi direktiiviehdotusten sijasta pääosin sellaisinaan noudatettavista asetusehdotuksista koostuneet lainsäädäntöehdotuksensa yhtenäisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän toteuttamiseksi (CEAS, Common European Asylum System). Järjestelmän keskeisiä ja välittömiä lähiajan tavoitteita ovat olleet yhteinen sitova turvapaikkalainsäädäntö ja sen yhtenäinen toimeenpano sekä palautuspolitiikan kehittäminen ja sen tehokas toimeenpano. Olennaisia lähtökohtia tavoitteiden saavuttamiseksi ovat olleet selkeiden sääntöjen luominen turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämiseksi, toimiva ja kestävä mekanismi maahanantulopaineen kohteeksi joutuneen jäsenvaltion tukemiseksi, kansainvälisen suojelun myöntäminen sitä perustellusti tar-

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2021 vp

vitseville ja kielteisen päätöksen saaneiden henkilöiden tehokas ja viivytyksetön palauttaminen. Mainitut keskeiset lähtökohdat ovat edelleen keskeisiä ja kiireellisiä toteuttaa.

Hallintovaliokunta on viime vaalikaudella mainitusta asiakokonaisuudesta antamissaan lausunnoissa hyväksynyt myönteisen yleisnäkemyksen komission ehdotuksiin niillä tarkemmilla edellytyksillä, jotka ilmenevät valiokunnan lausunnoista (ks. esimerkiksi HaVL 31/2016 vp, HaVL 33—38/2016 vp, HaVL 42/2016 vp ja HaVL 47/2016 vp). Tavoitteena on ollut suhteellisen nopeasti edetä silloisissa lisääntyneen maahanmuuttopaineen oloissa neuvotteluissa tehtävien muutosten pohjalta ehdotusten hyväksymiseen. Lainsäädäntökokonaisuuden hyväksymistä ovat kuitenkin vaikeuttaneet jäsenmaiden erimielisyydet etenkin solidaarisuutta koskevissa kysymyksissä seurauksin, että yhtään CEAS-paketin lainsäädäntöehdotusta ei ole hyväksytty edellisellä lainsäädäntökaudella. Osaltaan tämä on joutunut siitä, että suuri osa jäsenmaista on vaatinut lainsäädäntöpaketin säilyttämistä kokonaisuutena. On kuitenkin aiheellista todeta, että viisi seitsemästä ehdotuksesta on edellisellä lainsäädäntökaudella edennyt pitkälle kolmikantaneuvotteluissa Euroopan parlamentin kanssa.

Maahanmuuttopakti — lähtökohtia ja normipohja

Hallintovaliokunta toteaa, että samat peruskysymykset ja -ongelmat ovat yhä vuonna 2020 ajankohtaisia, vaikka kahdessakymmenessä vuodessa on tapahtunut myös edistystä. Ei myöskään ole näköpiirissä, että Eurooppaan kohdistuva maahanmuuttopaine sekä siihen liittyvät ongelmat ja haasteet poistuvat lähivuosikymmeninä. Esimerkiksi Afrikan väkiluku kasvaa nopeasti, ja sen arvioidaan kaksinkertaistuvan nykyisestäään 2,5 miljardiin ihmiseen vuoteen 2050 mennessä. Globaalin työikäisen väestön kasvusta lähivuosikymmeninä yli puolet tulee Afrikasta. Monimuotoisen Afrikan haasteena ovat väestön kasvun vaikutusten ohella ilmaston lämpenemisen vaikutukset, köyhyys, erilaiset konfliktit ja demokratian puutteet.

Etenkin turvapaikkajärjestelmässä on vakavia uskottavuushaasteita ja muita puutteita. Merkittävä kysymys Euroopan tulevaisuuden kannalta on, kuinka kansalaiset ja valtiot suhtautuvat maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaan sekä millainen vaikutus näillä seikoilla on jäsenmaiden sisällä ja niiden välillä. Mielenpiirien jakaantumista ja vastakkainasettelua on ollut nähtävissä jo pidempään. Kielteinen kehitys saattaa pahimmillaan vaarantaa jopa koko unionin tulevaisuuden. Hallintovaliokunta katsoo, että avointa keskustelua on voitava käydä kaikista, myös herkistä ja vaikeista, maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan asioista jäsenmaiden sisällä ja niiden kesken. Keskustelut, neuvottelut ja puheet ovat tärkeitä, mutta tärkeimpiä ovat eurooppalaisessa yhteydessä usein niin vaikeat todelliset teot ja tulokset.

Komissio on 23. päivänä syyskuuta 2020 antanut odotetun kokonaisvaltaisen tiedonannon maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistamisesta (New Pact on Migration and Asylum). Tiedonanto kattaa kaikki maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan keskeiset alueet ja antaa suuntaa alkaneelle lainsäädäntökaudelle. Erityisesti tiedonanto käynnistää uudelleen yhteisen turvapaikkajärjestelmän uudistuksen. Tavoiteltavan yhtenäisen eurooppalaisen turvapaikkapolitiikan peruslähtökohtiin kuuluu, että kansainvälistä suojelua annetaan niille, jotka täyttävät kansainvälisen suojelun saamisen edellytykset. Ne, jotka eivät aidosti ole suojelun tarpeessa, tulee sen sijaan palauttaa tehokkaasti kansainvälisiä velvoitteita noudattaen (HaVL 25/2020 vp).

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2021 vp

Hallintovaliokunta toteaa, että oikeus hakea turvapaikkaa kuuluu perus- ja ihmisoikeuksiin samoin kuin asianmukainen ja hakijan oikeusturvan takaava yksilöllinen turvapaikkamenettely. Lisäksi valiokunta toteaa niin sanotulla läpäisyperiaatteella, että kaikessa maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikassa on kunnioitettava kattavasti kansainvälisen oikeuden velvoitteita sekä perus- ja ihmisoikeuksia sekä näistä lähtökohdista kiinnitettävä huomiota erityisesti lasten ja haavoittuvassa asemassa olevien oikeuksiin. Sanottu merkitsee palautuspolitiikassa palautuskiellon ehdotonta noudattamista (non-refoulement).

Antamansa tiedonannon yhteydessä komissio on antanut myös viisi lainsäädäntöehdotusta, joista kolme on uusia ja joista eduskunnalle on annettu U-kirjelmät (asetus seulonasta ulkorajoilla U 60/2020 vp — HaVL 9/2021 vp ja HaVL 16/2021 vp, kriisitilanteisiin ja force majeure -tilanteisiin liittyvä asetus U 61/2020 vp — HaVL 10/2021 vp, muuttoliikkeen hallinnan asetus U 62/2020 vp — HaVL 6/2021 vp). Kaksi muuta muutettua ehdotusta pohjautuu komission vuoden 2016 CEAS-paketin ehdotuksiin (turvapaikkamenettelyasetus U 34/2016 vp — HaVL 35/2016 vp ja HaVL 9/2019 vp, Eurodac-asetus U 30/2016 vp — HaVL 31/2016 vp, HaVL 8/2017 vp ja HaVL 18/2017 vp). Komission muutetuista CEAS-paketin ehdotuksista on annettu eduskunnalle U-jatkokirjelmät. Muutetusta Eurodac-asetusehdotuksesta U 30/2016 vp hallintovaliokunta on antanut lausuntonsa HaVL 27/2020 vp ja muutetusta menettelyasetusehdotuksesta U 34/2016 vp lausuntonsa HaVL 5/2021 vp. Edellä lausutun lisäksi komissio on antanut 2.3.2021 seulptaan liittyvän asetusehdotuksen tietojärjestelmäpääsyn edellytyksistä tietojärjestelmien yhteentoimivuuden parantamiseksi (U 21/2021 vp — HaVL 17/2021 vp).

Lisäksi komission tiedonannosta ilmenee, että neljä seitsemästä vuoden 2016 turvapaikkapaketin kuuluneesta ehdotuksesta jää pöydälle jatkoneuvotteluiden pohjaksi: ehdotukset eurooppalaista turvapaikkavirastoa koskevasta asetuksesta (U 29/2016 vp — HaVL 33/2016 vp, HaVL 47/2016 vp, HaVL 14/2017 vp ja HaVL 31/2018 vp), vastaanottodirektiivistä (U 37/2016 vp — HaVL 37/2016 vp ja HaVL 26/2017 vp), uudelleensijoittamisasetuksesta (U 36/2016 vp — HaVL 38/2016 vp ja HaVL 21/2017 vp) ja määritelmäasetuksesta (U 35/2016 vp — HaVL 36/2016 vp, HaVL 13/2017 vp ja HaVL 25/2017 vp). Näistä ehdotuksista on päästy jo edellisellä lainsäädäntökaudella pitkälti sopuun kolmikantaneuvotteluissa Euroopan parlamentin kanssa, ja jatkoneuvotteluissa on komission mukaan tarkoitus rakentaa tuon yhteisymmärryksen varaan. Uusista säädösehdotuksista johtuvat tarvittavat muutokset näihin ehdotuksiin tehdään neuvotteluiden yhteydessä. Näistä ehdotuksista ei komission tiedonantoa koskevan E 125/2020 vp -kirjeen mukaan tässä vaiheessa anneta eduskuntakirjelmiä, vaan työtä jatketaan aiemman kansallisen valmistelun pohjalta, ja uusien kirjeiden tarve arvioidaan sen mukaan, miten neuvottelut EU:ssa etenevät. Valiokunta toteaa, että näiltä osin hallintovaliokunnan viime vaalikaudella otamat kannanotot ovat yhä voimassa.

Maahanmuuttopakti — yhtenäinen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikka

Selonteossa annetaan yleisellä tasolla tuki maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistamiselle, mutta Suomen painotukset eivät käy selkeästi ilmi selonteosta. Senkin vuoksi on tärkeää, että hallintovaliokunta käsittelee asiakokonaisuutta tarkemmin ottaen huomioon siihen liittyvät eri seikat.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2021 vp

Hallintovaliokunta toteaa, että maahanmuuttopaktin tavoitteet vastaavat edellisen lainsäädäntökauden CEAS-paketin tavoitteita. Samat päätavoitteet ovat olleet olemassa jo Tampereen ohjelmaan hyväksyttäessä. Hallintovaliokunta on, kuten edellä olevasta ilmenee, antanut suurelle valiokunnalle lausuntonsa komission tiedonannosta ja maahanmuuttopaktin lainsäädäntöehdotuksista, joihin lausuntoihin valiokunta myös tässä yhteydessä viittaa. Valiokunta tarkastelee tässä lausunnossa pääosin edellä mainittujen lausuntojensa pohjalta niitä kysymyksiä, joita se pitää olennaisina välttämättömän uudistuksen toteuttamisessa.

Ulkorajavalvonnan tehostaminen. Valiokunta tähdentää, että tehokas ulkorajavalvonta kuuluu hallitun maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan keskeisiin osa-alueisiin. Yhdennetyn rajaturvallisuuksjärjestelmän toimivuuden varmistaminen on välttämätöntä sekä ulkorajojen suojelemiseksi että sisärajatarkastukseton Schengen-alueen turvaamiseksi. Huomattava osa turvapaikanhakijoista on pystynyt vielä tähän mennessä ylittämään laittomasti unionin ulkorajan joutumatta rajatarkastuksiin. Vuoden 2021 alussa on aloittanut toimintansa uudistetussa EU:n raja- ja merivartioiden asetuksessa säädetty eurooppalaisen raja- ja merivartioston pysyvä joukko, jonka vahvuus nostetaan asteittain vuoteen 2027 mennessä 10 000 henkilöön. Samalla Euroopan raja- ja merivartiostojen toimintaedellytyksiä on parannettu ja toimivaltuuksia on vahvistettu. Valiokunta korostaa, että tehostamistoimenpiteiden myötä ulkorajatarkastukset tulee tehdä tehokkaasti ja kattavasti (HaVM 22/2020 vp).

Seulonta. Tehokas ja kattava ulkorajavalvonta liittyy keskeisesti myös muuttoliikkeen hallintaan ja komission ehdottamaan pakolliseen seulontamenettelyyn, jonka tavoitteena on osana maahanmuuttopaktia hallita nykyistä paremmin kaikkea eri perustein tapahtuvaa laitonta maahantuloa. Seulonnan avulla on tarkoitus saada tunnistettua henkilöt, jotka eivät täytä maahantulon edellytyksiä tai joiden maahantuloedellytysten täyttymisestä ei ole varmuutta, sekä rekisteröidä heidän biometriset tunnisteensa. Seulonnassa pyritään selvittämään henkilön maahantuloon liittyvät tiedot ja dokumentoimaan ne myöhempää käyttöä varten (ks. tarkemmin seulonnasta HaVL 9/2021 vp ja HaVL 16/2021 vp).

Seulonta tulee kohdistaa kolmannen maan kansalaiseen, joka on ylittänyt unionin ulkorajan laittomasti tai hänet on tuotu meripelastustehtävässä maihin, ja hän hakee kansainvälistä suojelua kyseisessä jäsenvaltiossa. Seulonta on tehtävä myös tilanteissa, jossa kolmannen maan kansalainen hakee kansainvälistä suojelua rajanylityspaikalla tai kauttakulkualueella. Lisäksi seulonta on tehtävä silloin, kun laittomasti unionin alueelle päässyt kolmannen maan kansalainen kohdataan vapaan liikkuvuuden alueella. Seulonnan yhteydessä maahanmuuttopaktin eräiden muiden asetusten soveltaminen riippuu kyseessä olevasta seulontatilanteesta (esim. seulonta ulkorajalla tai seulonta tavattaessa henkilö vapaan liikkuvuuden alueella).

Valiokunta pitää perusteltuna, että henkilöiltä, jotka eivät täytä laillisen maahantulon edellytyksiä, selvitetään seulonnassa terveydentila, haavoittuvuus ja henkilöllisyys hyödyntäen eurooppalaisia viranomaisrekistereitä, otetaan biometriset tunnisteet ja heille tehdään heistä mahdollisesti aiheutuvan turvallisuusriskin selvittämiseksi turvallisuusselvitys hyödyntäen eurooppalaisia tietojärjestelmiä. Lisäksi henkilöiden biometriset tunnisteet rekisteröidään laajennettuun Eurodac-järjestelmään. Biometristen tunnisteiden rekisteröinnin avulla on tarkoitus estää lukuisten eri henkilöllisyyksien käyttö. On ilmennyt tapauksia, joissa samalla henkilöllä on ollut kymmenkunta eri henkilöllisyyttä unionin ja sen jäsenmaiden tietojärjestelmissä. Valiokunta korostaa muun

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2021 vp

muassa maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikissa eurooppalaisten viranomaisrekisterin yhteiskäyttöisyyden merkitystä.

Seulonta on jäsenmaille pakollinen ja niiden vastuulla oleva menettely, joka on tehtävä rajalla tai rajan läheisyydessä lukuun ottamatta sisämaassa tavattuja henkilöitä, joiden kohdalla seulonta tehdään siihen soveltuvassa paikassa. Ehdotetun seulonta-asetuksen mukaan toimivaltaisista seulontaviranomaisista säädetään kansallisessa lainsäädännössä. Seulonta on tehtävä ripeästi. Komissio ehdottaa seulonnan enimmäiskestoksi viisi vuorokautta, poikkeuksellisessa tilanteessa sen kesto saa olla enintään kymmenen vuorokautta ja sisämaassa tavatun henkilön seulonta on tehtävä kolmen vuorokauden kuluessa.

Seulonnan olennainen piirre on, että seulontamenettelyssä henkilön ei katsota vielä oikeudellisesti saapuneen maahan, koska seulonnassa selvitetään henkilön maahantulon edellytyksiä. Sisämaassa tavattujen kolmannen maan kansalaisten katsotaan kuitenkin olevan unionin alueella. Olennaista on myös, että seulonnan piiriin kuuluvien henkilöiden tulee olla jatkuvasti viranomaisten tavoitettavissa, eivätkä he voi vapaasti liikkua. Valiokunta korostaa, että seulonta tulee sen suuri merkitys huomioon ottaen tehdä huolellisesti. Valiokunta painottaa, että oikeiden ja kattavien tietojen saaminen sekä selvittäminen on seulonnan onnistumisen kannalta tärkeää, jotta seulonnan perusteella ovat olemassa edellytykset tehdä ratkaisut henkilöä koskevista jatkotoimista, kuten ohjaamisesta turvapaikka-, rajamenettely-, palautus-, tai rikosprosessiin. Sen vuoksi on tarpeen, että turvapaikkahakemus käsitellään rajamenettelyssä, jos turvapaikanhakija erehdyttää viranomaista esittämällä vääriä tietoja tai vääriä asiakirjoja taikka jättämällä kertomatta olennaisen seikan (HaVL 5/2021 vp).

Valiokunta tähdentää, että seulonta on tarkoitettu tietojenkeräämisvaiheeksi, jossa ei tehdä seulonnan kohteena olevaa henkilöä koskevia valituskelpoisia hallintopäätöksiä. Seulonnassa kerätyt tiedot luovutetaan jatkotoimenpiteitä varten menettelyasetuksen mukaisille toimivaltaisille viranomaisille, joista säädetään kansallisessa lainsäädännössä.

Saadun selvityksen mukaan seulonta-asetuksen käsittely on edennyt neuvoston työryhmissä ilman merkittäviä jäsenmaiden välisiä sisällöllisiä eroja. Ehdotukseen on tehty teknisiä yksityiskohtia koskevia muutoksia ja tarkennuksia. Suomen näkemykset on pääosin otettu huomioon. Puheenjohtajamaa on esittänyt asetusta koskevan osittaisen yleisnäkemyksen hyväksymistä meillä olevan vuoden touko—kesäkuussa. Osittaisen yleisnäkemyksen hyväksymiseen liittyy kuitenkin epävarmuustekijöitä.

Hallintovaliokunta katsoo käytettävissään olevien tietojen perusteella lausunnossaan HaVL 16/2021 vp, ettei ole estettä puheenjohtajamaan esittämän yleisnäkemyksen hyväksymiselle. Hallintovaliokunta pitää seulontaa perusteltuna menettelytapana kerätä tietoa turvapaikanhakijoiden ohjaamiseksi menettelyasetuksen perusteella heitä koskeviin asianmukaisiin menettelyihin ja tehostaa siten koko turvapaikkaprosessia. Seulontamenettelyn avulla voidaan tehostaa myös palauttamista (rajamenettely ja paluuraajamenettely).

Menettelyasetus. Komission vuonna 2016 antamassa menettelyasetusehdotuksessa asetettu alkuperäinen tarkoitus korjata nykyisen direktiivipohjaisen säätelyn puutteet ja sen vuoksi varmistaa nopea, tehokas, oikeudenmukainen ja yhdenmukainen menettely kansainvälistä suojelua kos-

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2021 vp

kevien hakemusten käsittelemiseksi ei ole muuttunut (ks. tarkemmin menettelyasetuksesta HaVL 5/2021 vp).

Komissio pyrkii nyt antamallaan muutosehdotuksella korostamaan myös menettelyiden tehokkuutta. Seulonnassa kerättyjen tietojen perusteella henkilöt, jotka eivät täytä laillisen maahantulon edellytyksiä, on siirrettävä menettelyasetuksen mukaisesti viivytyksettä ja sujuvasti jatkomennettelyyn eli tavanomaiseen turvapaikkamenettelyyn tai rajamenettelyyn. Mikäli henkilö ei hae turvapaikkaa eikä hänellä ole muutoin maahantulon edellytyksiä, hänet ohjataan palautusmenettelyyn.

Rajamenettely on turvapaikkamenettelyn muoto, jossa hakemus ratkaistaan lyhyessä määräajassa hakijan ollessa rajalla tai sen läheisyydessä (kesto enimmillään 12 viikkoa, ja siihen sisältyy mahdollinen muutoksenhakuvaihe). Rajamenettelyssä voidaan tutkia turvapaikkahakemus, jonka hakija on tehnyt unionin ulkorajalla, jos hakemus voidaan jättää tutkimatta tai tutkia nopeutetussa menettelyssä. Uutena asiana komissio ehdottaa, että jäsenvaltioiden tulee tutkia hakemus rajamenettelyssä, jos hakija tulee alkuperämaasta, jonka kansalaisille (tai pysyvälle asukkaalle, jos on kyse kansalaisuudettomasta henkilöstä) myönnetään EU:ssa keskimäärin kansainvälistä suojelua alle 20 prosentissa tapauksista taikka hakijan voidaan katsoa olevan uhka kansalliselle turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle tai hakija erehdyttää viranomaisia esimerkiksi esittämällä väärää tietoa tai asiakirjoja taikka jättämällä kertomatta olennaisen seikan. Jäsenvaltioille jätetään harkintavaltaa soveltaa rajamenettelyä myös kaikissa muissa tilanteissa, joissa hakemus voidaan asetuksen perusteella jättää tutkimatta tai käyttää nopeutettua tutkintamenettelyä. Se, että hakija tulee alkuperämaasta, josta tulleeille myönnetään EU:ssa keskimäärin kansainvälistä suojelua alle 20 prosentissa tapauksista, on komission ehdotuksen mukaan myös uusi peruste nopeutetulle menettelylle. Yksin tulneiden alaikäisten tai alle 12-vuotiaiden alaikäisten ja heidän perheenjäsentensä osalta rajamenettelyä voidaan soveltaa ainoastaan, jos heidän katsotaan olevan uhka kansalliselle turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle.

Rajamenettelyssä turvapaikanhakijaa ei päästetä mahdollisen palautusrajamenettelyn turvaamiseksi liikkumaan maassa vapaasti. Säilöönnotosta päätetään tapauskohtaisesti tehtävän harkinnan perusteella. Valiokunta toteaa, että myös rajamenettelyssä on kansainvälisen suojelun saamisen edellytykset arvioitava yksilöllisesti. Kansainvälisen suojelun tarve on aina arvioitava yksilöllisesti, ja hakijoiden perus- ja ihmisoikeudet on turvattava koko prosessin ajan. Komissio katsoo, että rajamenettelyn merkitys on erityisen suuri sellaisilla reiteillä, joilla suuri osa tulijoista tulee matalan hyväksymisasteen alkuperämaista, esimerkiksi viisumivapaista maista. Tällöin kyky nopeaan palauttamiseen on erityisen tärkeää ilman, että hakemusten yksilöllisestä tutkimisesta tinnitään.

Hallintovaliokunta suhtautuu lausunnossaan HaVL 5/2021 vp ilmenevin tavoin yleisesti myönteisesti komission ehdotukseen menettelyasetukseksi.

Muuttoliikkeen hallinta. Jäsenvaltioita CEAS-paketin käsittelyssä jakaneen kysymyksen vastuunjaosta ja solidaarisuudesta ratkaisemiseksi komissio ehdottaa hyväksyttäväksi aikaisempaa kokonaisvaltaisempaa normaalissa tilanteessa ja kohonneessa muuttoliikepainetilanteessa sovellettavaa muuttoliikkeen hallinnan asetusta, jolla korvataan Dublin-järjestelmä (ks. tarkemmin muuttoliikkeen hallinnan asetuksesta HaVL 6/2021 vp).

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2021 vp

Niihin perusteisiin, joiden nojalla määritetään turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenmaa, komissio ehdottaa muutoksia siten, että turvapaikanhakijan siteet johonkin jäsenvaltioon voisivat entistä useammin johtaa kyseisen valtion tulemiseen vastuulliseksi hakemuksen käsittelystä. Muutoksen arvioidaan keventävän ensimmäisten tulomaiden vastuuta jossain määrin. Joka tapauksessa turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio on voitava määrittää oikeudenmukaisesti, yksiselitteisesti ja nopeasti. Valiokunta pitää myös kannatettavana sitä perusperiaatetta, että vastuussa oleva valtio määritetään vain yhden kerran, minkä jälkeen se ei enää lähtökohtaisesti muutu.

Komission ehdottaman muuttoliikkeen hallinnan asetuksen mukaan jäsenvaltioiden alueelle luvatomasti saapuneen turvapaikanhakijan tulee hakea turvapaikkaa heti, kun se on mahdollista ensimmäisestä jäsenvaltiosta, johon hän saapuu. Jos hakija oleskelee jäsenvaltion alueella laillisesti, hänen tulee tehdä hakemus siinä valtiossa. Valiokunta pitää tärkeänä sitä ehdotuksen korostamaa periaatetta, että hakija ei voi itse valita maata, josta hän hakee turvapaikkaa, eikä myöskään jäsenvaltio voi vaikuttaa siihen, minkä hakemuksen se tutkii. Tärkeää on myös, että hakijan yhteistyövaatimusta painotetaan asettamalla hänelle nimenomaisia velvollisuuksia, kuten yhteistyövelvollisuus jäsenvaltioiden viranomaisten kanssa toimittamalla ajoissa vastuuvaltion määrittämiseksi tarvittava tieto. Lisäksi on välttämätöntä, että hakijan tulee olla viranomaisten tavoitettavissa. Turvapaikanhakija ei kuulu vapaan liikkuvuuden piiriin, eikä hänellä ole oikeutta liikkua jäsenmaasta toiseen. Senkin vuoksi on tärkeää, että turvapaikanhakija on ehdotuksen mukaan oikeutettu vastaanottopalveluihin ainoastaan siinä valtiossa, jossa hänen on oltava läsnä. Viime vuosien maahantulopaineissa erityisen ongelmallista on ollut se, että jäsenmaat tietoisesti ovat päästäneet turvapaikanhakijoita kulkemaan maansa läpi toiseen jäsenmaahan. Osaksi jäsenmaat ovat jopa kuljettaneet turvapaikanhakijoita oman maansa kautta toisen jäsenmaan rajalle. Tällaista menettelyä ei voida pitää hyväksyttävänä.

Jos ensimmäinen valtio, jossa turvapaikkahakemus on rekisteröity, katsoo, että toinen jäsenvaltio on vastuussa hakemuksen käsittelystä, sen tulee asetusehdotuksen mukaan esittää vastaanotto- pyyntö kahden kuukauden (Eurodac- tai viisumitietojärjestelmästä saadun osuman perusteella kuukauden) kuluessa. Molemmat määräajat ovat kuukauden lyhyemmät kuin voimassa olevassa asetuksessa, ja määräaika alkaa hakemuksen rekisteröintihetkestä jättämishetken sijaan. Pyyntö on perusteltava, ja siinä on esitettävä ne todisteet ja aihetodisteet, joihin vastuu perustuu, ja joiden perusteella pyynnön saaneen jäsenvaltion viranomaiset voivat tarkistaa, onko se vastuussa hakemuksen käsittelystä. Kuten voimassa olevassa asetuksessa, jos pyyntöä ei määräajassa tehdä, vastuu on valtiolla, jossa ensimmäinen hakemus on rekisteröity.

Pyyntöön on vastattava tilanteesta riippuen kuukauden tai kahden viikon kuluessa sen saamisesta voimassa olevan asetuksen kahden kuukauden sijasta. Jos pyynnön tueksi on esitetty todisteita, joiden perusteella asetuksen mukainen vastuu määräytyy, ne on hyväksyttävä, jollei niitä kumota vastaanäytöllä. Vastuu on tunnustettava myös, jos aihetodisteet ovat keskenään yhdenmukaisia, todennettavia ja riittävän yksityiskohtaisia vastuun määrittämiseksi. Vastuuvaltio ei siten voi valita, hyväksyykö se pyynnön vai ei. Jos vastausta ei anneta määräajassa, pyyntö katsotaan hyväksytyksi, jolloin valtiolla on myös velvoite ottaa hakija alueelleen.

Valiokunta pitää muuttoliikkeen hallinnan asetuksen tavoitteita tärkeinä. Tästä huolimatta valiokunta viittaa niihin käytännön ongelmiin, joita ilmennyt Dublin-asetuksen soveltamisessa. Myös

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2021 vp

muuttoliikkeen hallinnan asetuksen toimeenpanossa on vaara, ettei turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion määrittäminen onnistu käytännössä suunnitellulla tavalla. Sen sijaan voi syntyä aikaa vieviä hankalia tilanteita ja kiistoja vastuuvaltion määrittelyssä. Valiokunta arvioi, että myös vastaisuudessa se unionimaa, johon hakija ensimmäisenä saapuu, on käytännössä keskeisesti vastuussa turvapaikkahakemuksen käsittelystä siinäkin tapauksessa, että komission asetusehdotus hyväksytään. Prosessi voi kuitenkin nopeutua ja tehostua nykytilanteeseen verrattuna.

Muuttoliikkeen hallinnan asetusehdotuksella on tarkoitus luoda muun muassa muuttoliikkeen painetilanteita varten uusi yhteisvastuumekanismi (solidaarisuusmekanismi), jonka puitteissa paineen alla olevalle jäsenvaltiolle annetaan sen tarvitsema tuki. Kyseeseen tulevia tukitoimia ovat sisäiset siirrot, paluun tukijärjestelyt ja muut toimet, joiden tarkoituksena on vahvistaa jäsenvaltioiden valmiuksia muuttoliikkeen hallitsemiseksi käytännössä.

Jäsenvaltioilla on velvollisuus osallistua tukitoimiin, mutta niille annetaan mahdollisuus tietyissä puitteissa päättää, mihin toimiin ne osallistuvat. Sisäisissä siirroissa jäsenvaltioiden tulee asettaa etusijalle haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt. Hakijan siteet johonkin jäsenvaltioon otetaan huomioon siirron kohdevaltiota ehdotettaessa. Palauttamisen tukijärjestelyinä voivat tulla kyseeseen paluuta ja uudelleenkotoutumista koskeva neuvonta, erilaiset vapaaehtoista paluuta ja uudelleenkotoutumista tukevat toimet, yhteistyö kolmannen valtion kanssa henkilöllisyyden selvittämiseksi tai matkustusasiakirjojen myöntämiseksi tai paluun käytännön järjestelyt esimerkiksi charterlentoja tai kaupallisia lentoyhteyksiä hyödyntäen. Jäsenvaltiot voivat myös keskittyä kansallisiin, joiden kohdalla ne pitävät palauttamisen toteuttamismahdollisuuksia parempina.

Komission ehdotuksen mukaan tukea antava jäsenvaltio ottaa vastuun henkilöstä, jos palauttamisen ei toteudu asetetussa 8 kuukauden määräajassa. Jäsenvaltio on tällöin velvollinen siirtämään henkilön alueelleen. Tarkoitus on, että palauttamisen tukijärjestelyt, erityisesti yhdessä Euroopan raja- ja merivartioston tukitoimien kanssa, vähentävät paineen alla olevan valtion hallinnollista taakkaa ja näin osaltaan jäsenvaltioon kohdistuvaa painetta.

Valiokunta toteaa tässä yhteydessä, että aiemmin unionissa jäsenmaita velvoittavasti päätetyt sisäiset siirrot Italiasta ja Kreikasta (neuvoston päätökset 2015/1523 ja 2015/1601) eivät ole toteutuneet kuin osaksi ja osa jäsenmaista on kieltäytynyt kokonaan noudattamasta tehtyjä päätöksiä eikä ole suostunut ottamaan lainkaan vastaan turvapaikanhakijoita sisäisinä siirtoina. Suomi on ainoana maana ottanut aiempien neuvoston päätösten mukaisesti osuutensa sisäisistä siirroista täysimääräisenä. Valiokunta suhtautuu aiemman tiedon perustella alustavasti epäillen komission ehdotuksen realismiin siitä, että kaikki jäsenmaat suostuvat ottamaan vastuun palautettavista henkilöistä asetusehdotuksessa ehdotetulla tavalla. Ne maat, jotka ovat tähän mennessä olleet haluttomia osallistumaan yhteiseen taakanjakoon, tuskin ovat siihen valmiita nykyään.

Valiokunta toteaa lausuntoonsa HaVL 6/2021 vp viitaten, että muuttoliikkeen hallinnan asetusehdotukseen sisältyy vielä selkiintymättömiä asioita, joista tarvitaan lisäselvitystä prosessin aikana U-jatkokirjelmän muodossa. Turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenmaan määrittäminen on turvapaikkajärjestelmän olennaisia osia. Nykyisen järjestelmän vakavat, etenkin järjestelmän käytännön toimivuuteen liittyvät ongelmat on välttämätöntä kyetä ratkaisemaan. Solidaarisuusmekanismin ja muun tuen kannalta on olennaista, että unionin jäsenmaat

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2021 vp

huolehtivat turvapaikkajärjestelmän asianmukaisesta kunnosta, eikä muiden jäsenmaiden tuen tarve johdu kyseessä olevan maan laiminlyönneistä kehittää ja ylläpitää järjestelmäänsä tai laiminlyönneistä varautua tuleviin näköpiirissä oleviin ennakoitaviin muuttoliikkeen kehityssuuntiin. Valiokunta kiinnittää tässä kohden huomiota muuttoliikkeen hallinnan asetuksen sekä kriisitilanteisiin ja force majeure -tilanteisiin liittyvän asetusehdotuksen rajapintoihin ja tarpeeseen sääntelyehdotusten selkeyttämiseen näiltä osin (ks. myös HaVL 10/2021 vp).

Palauttaminen. Kielteisen päätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden palauttamisen ongelmia ovat Euroopan laajuisesti alhainen vapaaehtoinen paluu, vaikeudet pakkopalautuksissa ja ainakin osassa jäsenmaita osin passiivinen suhtautuminen palautuksiin. Huomattava osa turvapaikkahakemuksista on viime vuosina unionimaissa lainvoimaisesti hylätty, eikä myöskään toisijaista suojelua ole myönnetty. Näin ollen päätökset ovat olleet lainvoimaisina täytäntöön pantavissa, ellei henkilöä ole uhannut palautusmaassaan kuolemanrangaistus, kidutus, vaino tai muu epäinhimillinen tai ihmisarvoa loukkaava kohtelu (palautuskielto). Kuitenkin noin kaksi kolmasosaa niistä ihmisistä, jotka ovat saaneet lainvoimaisen kielteisen päätöksen turvapaikkahakemuksensa, on jäänyt EU:n alueelle laittomasti. Turvapaikkajärjestelmästä on näin vastoin tarkoitustaan muodostunut merkittävä maahanmuuton väylä ihmisille, jotka eivät ole kansainvälisen suojelun tarpeessa. Tämä valitettava tosiasia on vienyt vakavasti pohjaa koko turvapaikkajärjestelmän uskottavuudelta ja aiheuttanut tyytymättömyyttä kansalaisten keskuudessa.

Suomen on maamme perustuslain nojalla aina otettava vastaan kaikki kansalaisensa, eikä heidän maahanpääsyään saa estää. Sen sijaan turvapaikanhakijoiden lähtömaissa ei ole riittävää halukkuutta ottaa vastaan palautettavia kansalaisiaan, jotka ovat halunneet jättää kotimaansa. Palautusten vaikeudeton toteuttaminen ja palautuksiin liittyvän yhteistyön aikaan saaminen kolmansien maiden kanssa on joka tapauksessa välttämätöntä. Kuten valiokunta on aiemmin todennut, pelkästään jäsenmaiden sisäministerien ja sisäasiainhallinnon toimin palautussopimusten aikaan saaminen ja toimiva palautusyhteistyö ei ole onnistunut. Joka tapauksessa toimenpiteitä kahdenvälisten palautussopimusten aikaan saamiseksi keskeisimpien maiden kanssa on syytä jatkaa. Lisäksi tarvitaan jäsenmaiden ulkoasiainhallintoja ja ulkoministereitä sekä hallituksia ja pääministereitä ajamaan palautusyhteistyötä kolmansien maiden kanssa. Valiokunnan käsityksen mukaan ulkoasiainhallinnoissa myönteinen suhtautuminen on lisääntynyt, mutta käytännön toimenpiteet ovat vielä vaatimattomalla tasolla. Myös EU:n instituutioiden ja niiden ylimmän johdon tuki on tärkeää eri politiikkalohkojen hyödyntämisessä palautusten tehokkaan toimeenpanon tukemiseksi. Asian tulee olla valiokunnan mielestä pysyvästi myös huippukokousten asialistalla.

Euroopan unioni ja sen jäsenmaat tukevat kolmansia maita suurin taloudellisin panostuksin erimuotoisissa kumppanuushankkeissa ja muussa yhteistyössä. Kauppapolitiikka, kehitysyhteistyö ja muut yhteiskuntien eri toimintalohkot on viisumipolitiikan lisäksi kytkettävä mukaan toimivan palautuspolitiikan ja palautusyhteistyön toteuttamiseksi viipymättä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan mainitut asiat ovat olleet unionissa esillä keskusteluissa. Työryhmätasolla on Suomen edellisellä puheenjohtajuuskaudella keskusteltu kauppapolitiikan kytkemisestä kumppanuuksiin ja käyttämisestä vipuvartena palautusten tehostamiseen. Valiokunta tähdentää tällaisen keskustelun ylläpitämisen tärkeyttä EU-tasolla. Unionin ja jäsenmaiden erilaisen taloudellisen tuen vastineeksi on voitava asettaa velvoite palautettavien omaan maan kansalaisten vastaanottamiseen ilman ehtoja. Ilman tehokasta palautuspolitiikkaa ei voi olla myöskään yhtenäistä unionin maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaa.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2021 vp

Maahanmuuttopaktin hyväksyminen

Valiokunta yhtyy selonteon kannanottoon siitä, että muuttoliike edellyttää kokonaisvaltaisia ja yhteisiä eurooppalaisia ratkaisuja, joihin kaikki jäsenvaltiot osallistuvat ja sitoutuvat ja joilla voidaan vastata sekä EU:n sisäisiin tarpeisiin että muuttoliikkeen perimmäisiin syihin. Kaikessa EU:n ja sen jäsenmaiden toiminnassa on noudatettava kansainvälisen oikeuden velvoitteita sekä perus- ja ihmisoikeuksia.

Hallintovaliokunta arvioi edellä maahanmuuttopaktin sisällöstä lausumaansa viitaten, että komission ehdottaman maahanmuuttopaktin pohjalta on mahdollista edetä, edellä todetuista haasteista huolimatta, yhtenäisen turvapaikkapolitiikan yhteisten sääntöjen hyväksymiseen. Valiokunta katsoo, että tällainen ratkaisu tulisi saavuttaa pikimmiten. Se merkitsisi merkittävää askelta kohti kokonaisvaltaista yhtenäistä maahanmuuttopolitiikkaa, jolla valiokunta arvioi olevan laajempia myönteisiä heijastusvaikutuksia koko Euroopan unionissa. Yhteisten sääntöjen toimeenpano olisi seuraava vaihe myönteisessä kehityksessä.

Juurisyihin vaikuttaminen

Maahanmuuttopaineen hallitsemiseksi on tärkeää, että unioni ja sen jäsenmaat jatkavat työtään juurisyihin puuttumiseen lähtömaissa. Kysymys on perimmäisistä syistä, jotka saavat ihmisiä liikkeelle. Kuten edellä on todettu, tällaisia syitä voivat olla muun muassa väkivaltaiset konfliktit, ilmastonmuutoksen myötä jonkin alueen muuttuminen asumiskelvottomaksi tai köyhyys. Huomattavista taloudellisista ja muista panostuksista huolimatta tuloksia on saavutettu hitaasti. Osin kysymys voi olla esimerkiksi tukien valumisesta korruptoituneessa järjestelmässä muualle kuin se on tarkoitettu. Työtä on kuitenkin tarpeen jatkaa ja kohdentaa entistä tarkemmin eri kohteisiin positiivisen vaikutuksen aikaan saamiseksi. Juurisyiden poistamiseen annettava tuki ja yhteistyö on kyettävä toteuttamaan niin, ettei ihmisillä juurisyiden vuoksi ole tarvetta lähteä pois kotimaastaan.

Ihmissalakuljetuksen torjunta

Ihmisten houkuttelemisen lähtemään kotimaistaan Eurooppaan paremman elämän toivossa ja siihen liittyvä ihmissalakuljetus, joka kytkeytyy merkittävästi laittomaan maahantuloon ja turvapaikkaprosessiin, on kannattavaa liiketoimintaa rikollisverkostoille. Esimerkiksi ihmissalakuljetus läntisen ja keskisen Välimeren reiteillä on tuottanut salakuljettajille arviolta noin 330 miljoonan euron voitot vuosina 2017—2019. Ihmissalakuljetukseen liittyy myös Eurooppaan pyrkivien erityyppistä hyväksikäyttöä. Lisäksi ihmissalakuljettajien lupaukset saattavat osoittautua Eurooppaan lähteneille pettymykseksi.

Komissio on antanut uuden ihmissalakuljetuksen vastaisen toimintasuunnitelman vuosille 2021—2025, joka keskittyy rikollisten verkostojen torjumiseen lainvalvontaviranomaisten yhteistyönä EU:n turvallisuusstrategian mukaisesti. Valiokunta korostaa myös yhteistyötä lähtö- ja kauttakulkumaiden kanssa ihmissalakuljetuksen torjunnassa. Juurisyihin vaikuttaminen liittyy myös siihen, ettei ihmisille synny laajemmin tarvetta lähteä hakemaan parempaa elämää. Uuteen toimintasuunnitelmaan sisältyvien osaamiskumppanuuksien avulla voidaan osaltaan tukea uudelleen kotoutumista ja parantaa työllistymismahdollisuuksia lähtömaissa. Myös toimiva maahan-

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2021 vp

muutto- ja turvapaikkapolitiikka, tehokas palauttaminen ja takaisinotto ovat osa ihmissalakuljetuksen vastaista toimintaa.

Laillisten väylien kehittäminen

Eurooppa on ikääntyvä manner, joka kärsii erityisestä osaamisvajeesta tietyillä sektoreilla ja maantieteellisillä alueilla (E 125/2020 vp). Tämän vuoksi tärkeää, että työvoimalla on niitä taitoja, joita työmarkkinat tarvitsevat. Tähän vastaamiseksi on päivitetty Euroopan osaamisohjelma. Jäsenvaltiot myöntävät nykyisin huomattavan määrän työperusteisia lupia kolmansien maiden kansalaisille. Tästä huolimatta arvioidaan, että Eurooppa on häviämässä globaalin kilpailun osajista. Yksittäisenä asiaan liittyvänä lainsäädäntöhankkeena voidaan tässä yhteydessä mainita vuonna 2016 aloitetun erityisosajadirektiivin uudistamisen loppuun saattaminen. Saadun selvityksen mukaan erityisosajadirektiivin kansallista valmistelua jatketaan aiempien eduskuntakirjelmien pohjalta ja mahdollinen lisäkirjelmien tarve arvioidaan kolmikantaneuvottelujen etene-
misen myötä (U 44/2016 vp).

Myös EU-selonteossa katsotaan, että laillisten väylien kehittäminen ja niiden saavutettavuus on osa kokonaisvaltaista ja kestävästä EU:n muuttoliikepolitiikkaa. Valiokunta katsoo selonteon tavoin, että laillinen maahanmuutto on kytkettävä EU:ssa tiiviimmin osaamisen, kilpailukyvyyn ja elinkeinopolitiikan edistämiseen. Valiokunta tähdentää, että osaamiseen perustuva työperäinen maahanmuutto ei saa johtaa työehtosopimuksista poikkeavaan halpatyövoiman hyödyntämiseen. Lisäksi osana laillisten väylien kehittämistä on otettava huomioon EU:n laajuisesti ja luotavien yhtenäisten sääntöjen mukaisesti myös haavoittuvassa asemassa olevien pakolaisten uudelleensi-
joittaminen.

Kotoutumisen edistäminen

EU-selonteossa on lyhyt maininta Suomen aktiivisesta toiminnasta kotouttamiseen liittyvässä yhteistyössä. Valiokunnan mielestä linjaus on yllättävän väljä ottaen huomioon kotouttamisen merkitys maahanmuuttajien työllisyyteen ja kouluttautumiseen. Kotouttaminen kuuluu jäsenvaltioiden kansalliseen toimintaan, mutta EU-yhteistyöllä voidaan saavuttaa merkittäviä hyötyjä.

Suomessa on pidempään pyritty kehittämään kotouttamista niin lainsäädännön kuin käytännön toiminnan kautta. Painopiste on ollut erilaisissa hankkeissa, joiden hyöty ja vaikuttavuus ovat kuitenkin jääneet saadun selvityksen perusteella jossain määrin epäselviksi. Työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimii kotouttamisen osaamiskeskus, jonka yhtenä tehtävänä on ollut sitä perustettaessa koordinoita ja jakaa tietoa kotouttamisen parhaista käytännöistä kotouttamisesta päivastuussa olevalle kuntatasolle. Valiokunnan käytettävissä olevan tiedon perusteella kovin paljon ei osaamiskeskuksen toiminnasta ja sen tuloksista ole kerrottu julkisuuteen.

Onnistunut kotouttaminen edistää yhteiskunnan koheesiota ja taloudellista elinvoimaisuutta, minkä vuoksi valiokunta pitää tarpeellisena hyödyntää myös muiden jäsenmaiden parhaita käytäntöjä meillä Suomessa. Samalla maassamme on syytä tutkia kotoutumisen kannustimia ja niiden hyödyntämistä kotouttamista kehitettäessä. Kielitaito ja yhteiskunnan tuntemus edistävät olennaisesti sopeutumista ja osallisuutta uudessa yhteiskunnassa. Valiokunnan saaman tiedon

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2021 vp

mukaan joidenkin jäsenmaiden lainsäädännössä on asianomaisen maan kielen taidolla ja yhteiskunnan tuntemuksella merkitystä pysyvän oleskeluluvan saamisen edellytyksenä.

3. Vapaan liikkuvuuden Schengen-alueen kehittäminen

Valiokunta yhtyy selonteossa lausuttuun siitä, että vapaan liikkuvuuden alueesta saatavat hyödyt ovat kansalaisille ja yrityksille keskeinen EU-jäsenyydestä saatava lisäarvo. Selonteon mukaan vapaan liikkuvuuden ja Schengen-järjestelmän toimivuuden varmistamiseksi ja niiden väärinkäytön ehkäisemiseksi jäsenvaltioilla tulee olla käytössään tehokkaat ja oikeasuhtaiset keinot yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Lisäksi selonteon mukaan Suomi osallistuu aktiivisesti Schengen-järjestelmän kokonaisvaltaiseen kehittämiseen ja tukee Schengen-alueen kehittämistä.

Valiokunta toteaa, että selonteon Schengen-aluetta koskevat kannanotot ovat jääneet varsin yleiselle tasolle. Valiokunta katsoo, että sen vuoksi on syytä syvällisemmin arvioida myös Schengen-alueen toimivuutta. Vapaan liikkuvuuden Schengen-alueella ei ole siihen kuuluvien maiden välillä matkustusrajoituksia eikä rajatarkastuksia. Schengen-alueen perustamisen lähtökohtiin on kuulunut tehokas ulkorajavalvonta ja ne kompensoivat toimenpiteet, joiden avulla voidaan torjua sisärajarakastusten poistumisesta ja henkilöiden vapaan liikkuvuuden sallimisesta syntyvät ongelmat. Sisärajarakastukset voidaan ottaa Schengen-sopimuksen mukaan käyttöön vain tilapäisesti yleistä järjestystä tai kansallista turvallisuutta uhkaavissa tilanteissa. Schengen-alueeseen kuuluu nykyään 26 maata, kun siihen on alun perin kuulunut viisi valtiota. Vapaan liikkuvuuden alueeseen kuuluvista maista neljä ei ole EU:n jäsenmaita. EU:n jäsenmaista puolestaan viisi ei kuulu alueeseen.

Schengen-järjestelmän merkitys on suuri, mutta Schengen-alue ei toimi, kuten sen pitäisi toimia. Schengen-järjestelmän toimivuutta haastavat laittomien maahantulijoiden ja turvapaikanhakijoiden liikkuminen alueen sisällä sekä laittomasti unionin alueella olevat kolmansien maiden kansalaiset, terrorismin uhka, vierastaistelijat, järjestäytyneet rikollisuus mukaan lukien laittontaa maahantuloa ja ihmiskauppaa järjestävät rikollisryhmät. Oman haasteensa järjestelmän toimivuuden kannalta muodostaa rajanylitysliikenteen kasvu.

Etenkin vuosien 2015—2016 maahanmuuttokriisin myötä turvapaikanhakijoiden laajamittainen pääsy liikkumaan suhteellisen vapaasti vapaan liikkuvuuden alueella jäsenmaasta toiseen, vaikka he eivät kuulu vapaan liikkuvuuden piiriin, on havahduttanut jäsenvaltiot seurauksin, että sisärajarakastuksia on otettu käyttöön pidempiaikaisesti. Covid-19-pandemian myötä sisärajarakastukset ovat laajentuneet käytännössä koko Eurooppaan. Valiokunta pitää ymmärrettävänä, etteivät jäsenmaat voimassa olevista säännöistä huolimatta salli sisärajojen yli henkilöiden vapaata liikkuvuutta, ellei laittomasti tapahtuvaa unionin sisällä tapahtuvaa liikkumista saada estettyä. Sanottu koskee myös covid-19-pandemiaa niin kauan kuin se uhkaa kansalaisten terveysturvallisuutta, jonka voidaan katsoa muodostavan kansallista turvallisuutta vaarantavan uhkatekijän. Mikäli ongelmat jatkuvat tai syntyy uusia vastaavia ongelmia, on koko henkilöiden vapaan liikkuvuuden jatkuminen kyseenalaista. Asiaan ei valiokunnan käsityksen mukaan ole tähän mennessä suhtauduttu riittävällä vakavuudella.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2021 vp

Ulkorajojen valvonnassa ilmenneiden heikkouksien korjaamiseksi on viime vuosina hyväksytty uusia toimenpiteitä, joiden toimeenpano on meneillään. Päätettyjen toimenpiteiden myötä tehostetun ulkorajavalvonnan asteittaisen toimeenpanon avulla on tarkoitus huolehtia mahdollisimman aukottomasta rajavalvonnasta siten, ettei Eurooppaan pääse laittomasti ohi rajavalvonnan ja rajatarkastusten. On tärkeää, että Suomi osallistuu osana eurooppalaista raja- ja merivartiostoa aktiivisesti eurooppalaisen yhdennetyn rajaturvallisuuden ylläpitoon. Keskeinen osa toimivaa ulkorajavalvontaa on myös tehokas eurooppalaisten tietojärjestelmien käyttö ja yhteentoimivuus. Vuosien 2022—2023 aikana on tarkoitus ottaa käyttöön uudet rajanylitystietojärjestelmä (EES) ja matkustustieto- ja lupajärjestelmä (ETIAS). Tehokkaalla ulkorajavalvonnalla voidaan ehkäistä laitonta saapumista Schengen-alueelle, torjua ihmiskauppaa sekä estää kansainvälisen järjestyneen rikollisuuden ja terrorismista epäiltyjen henkilöiden pääsyä Schengen-alueelle.

Maahanmuuttopaktin mahdollisimman nopea hyväksyminen sekä sen yhtenäinen ja tehokas toimeenpano mukaan lukien ihmissalakuljetuksen ja ihmiskaupan torjunta kuuluvat myös olennaisena osana Schengen-alueen olemassaolon turvaamiseen. Näiltä osin valiokunta viittaa edellä maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan osalta lausuttuun. Asiakokonaisuuteen sisältyy myös edellä mainittu yhteistyö kolmansien maiden ja naapurimaiden kanssa.

EU:n lainvalvontaviranomaisten poliisiyhteistyötä koskeva säännöstö on ollut viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana voimakkaan kehittämisen kohteena. Kehitys on kuitenkin ollut työskentelyä haittaavan pirstaleista. Keskeisiin asioihin EU:n poliisiyhteistyössä kuuluu edelleen rikostorjunnassa jäsenmaiden välinen henkilötietojen vaihto. Valiokunta pitää myönteisenä, että nykyinen komissio on sisällyttänyt työohjelmaansa useita ehdotuksia poliisiyhteistyön alalla hajanaisen ja vanhentuneen säännöstön uudistamiseksi. Työ on alkanut kesällä 2020 turvallisuusunionia koskevalla strategialla ja usealla ohjelma-asiakirjalla.

Oikeus- ja sisäasioiden alueen EU:n virastoista poliisin kannalta merkittävin on Europol, joka tukee jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten operatiivista toimintaa etenkin Europolille toimitettujen tietojen analysointitoiminnollaan. Myös Europolin tukemalla järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevalla jäsenvaltioiden vaikuttavuustoiminnalla (EMPACT) on kuulemisessa saadun selvityksen perusteella huomattava merkitys rikostorjuntatoimien tehokkuuteen. Asiantuntijakuulemisessa on lisäksi tuotu esiin Europolin kyky tarjota jäsenmaille sellaista tukea ja asiantuntemusta, jollaista ei pienellä jäsenvaltiolla ole mahdollista itse tuottaa. Valiokunta on äskettäin antamassaan lausunnossa HaVL 13/2021 vp puoltanut Europolin toiminnan kehittämistä niin, että se pystyy vastaisuudessaakin mahdollisimman hyvin tukemaan jäsenmaita vakavan rikollisuuden torjunnassa (U 14/2021 vp).

Valiokunta pitää myönteisenä seikkana sitä, että valtioneuvoston selonteossa on tuotu esiin tarve lainvalvontaviranomaisten ja oikeusviranomaisten yhteistyön tiivistämiselle. Asiantuntijakuulemisessa on todettu, että uudistettavassa EU:n verkko- ja tietoturvadirektiivissä (NIS2-direktiivi) on tarkoitus säätää, että vakavista kyberloukkauksista on ilmoitettava myös lainvalvontaviranomaisille rikosvastuun toteuttamiseksi. Valiokunnalle esitetyn tiedon mukaan tietoverkkoavusteisten petosten ja niiden yritysten määrä on kasvanut niin voimakkaasti, että rikosten torjunta yksinomaan viranomaistoimin on hankalaa tai joissakin tapauksissa jopa mahdotonta. Sen vuoksi on tärkeää, että yksityisillä yrityksillä on nykyistä suurempi vastuu erityisesti petosrikosten ja lasten hyväksikäytön torjunnassa, joissa on kysymys tietoverkkojen tai -järjestelmien hyödyntämi-

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2021 vp

sestä. Saadun selvityksen mukaan yritysten vastuu palveluiden turvallisesta toteutuksesta toteutuu vain osittain voimassa olevan unionilainsäädännön pohjalta. Asiantuntijakuulemisessa on katsottu, että EU:n yleinen tietosuojasetus, tietoturvadirektiivi ja toinen maksupalveludirektiivi eivät riittävästi varmista kansalaisten turvallista tietoverkkojen käyttöä.

Tärkeää on myös hyödyntää EU:n mahdollisuuksia tuoda lisäarvoa jäsenvaltioiden toimivallassa olevaan väkivaltaisen radikalisoitumisen ehkäisemiseen toimenpiteillä, jotka liittyvät ilmiön rajat ylittäviin vaikutuksiin, kuten verkossa tapahtuvaan rekrytointiin väkivaltaisiin ääriilikkeisiin ja laittoman verkkosisällön levittämiseen.

Lainvalvontaviranomaisten kannalta merkityksellistä on myös unionissa käytävä keskustelu hybriditoiminnasta ja -vaikuttamisesta, joskin unionitason lähestymistapa on ainakin vielä jäsenmätön. Horisontaalinen aihe on myös tekoälyn hyödyntäminen, jota koskeva asetusehdotus on annettu huhtikuussa 2021 (Artificial Intelligence Act).

Unionissa on käsiteltävänä useita esillä olevaan lainvalvontaviranomaisten toimintaan liittyviä ehdotuksia. Lisäksi on hyväksytty uuttaa unionilainsäädäntöä, jonka tehokasta toimeenpanoa valiokunta pitää tärkeänä. Schengenin tietojärjestelmä kuuluu keskeisiin välineisiin Schengenin säännösten soveltamisessa. SIS-järjestelmä kuuluu myös sisärajarakastusten poistamista kompensoiviin toimenpiteisiin, joilla edistetään turvallisuutta tukemalla kansallisten toimivaltaisten viranomaisten, kuten rajavartioiden, poliisin, tulliviranomaisten, maahanmuuttoviranomaisten ja oikeusviranomaisten, yhteistyötä. Parhaillaan kehitetään SIS-järjestelmää, ja tavoitteena on ottaa uusi kolmannen polven tietojärjestelmä käyttöön vuoden 2022 alusta lukien.

4. Alue- ja rakennepolitiikka

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston selonteossa lausuttuun siitä, että EU:n yhteisen alue- ja rakennepolitiikan tärkein tehtävä on vähentää jäsenmaiden ja niiden alueiden välisiä eroja. Alue- ja rakennepolitiikan painotukset kilpailukykyä, sosiaalista osallisuutta sekä vihreää ja digitaalista siirtymää tukeviin uudistuksiin ovat tärkeitä. Rakennepolitiikan tulee kannustaa jäsenvaltioita rakenteellisiin uudistuksiin sekä rakennemuutosten kohteena olevien sektoreiden tukemiseen. Vähiten kehittyneiden alueiden tuelle on EU:ssa erityinen tarve. Suomen keskeinen erityiskysymys on pohjoisen harvaan asuttujen alueiden tukeminen.

Valiokunta toteaa, että selonteon alue- ja rakennepolitiikan osuudessa on kuvattu pelkistetysti EU:n alue- ja rakennepolitiikan keskeiset asiat mukaan lukien maamme aluepolitiikan peruskohdat. EU:n alue- ja rakennepolitiikan uuden vuosien 2021—2027 ohjelmakauden asetusehdotukset on poliittisesti hyväksytty ja ovat parhaillaan teknisesti tarkastettavana. Myös ohjelmakauden EU-rahoitus on päätetty. Valiokunnan käsiteltävänä on laaja EU:n alue- ja rakennepolitiikka ja kansallista politiikkaa tehokkaaksi kokonaisuudeksi sovittava hallituksen esitys HE 47/2021 vp, jossa nostetaan esiin EU:n alue- ja rakennepolitiikkaan samoin kuin kansalliseen aluepolitiikkaan liittyviä kysymyksiä monitahoisesti. Valiokunta käsittelee alue- ja rakennepolitiikkaan liittyvää asiakokonaisuutta sen vuoksi tarkemmin mietinnössään, jonka valiokunta tulee antaa mainitusta hallituksen esityksestä.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2021 vp

Tässä yhteydessä valiokunta toteaa, että hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten tavoitteena on uudistaa alueiden kehittämisen tavoitteita, suunnittelua ja toimintatapoja vastaamaan toimintaympäristön muutoksia sekä Euroopan unionin että kansallisia tavoitteita. Tavoitteena on myös tukea ja edistää vaikuttavaa vuorovaikutusta ja sopimuksellisuutta alueiden kehittämisessä.

5. Osallistavampi ja avoimempi unioni

Valiokunta katsoo, että selonteossa kiinnitetään aiheellisesti huomiota siihen, että EU:n päätöksenteon ja lainsäädäntötyön avoimuus sekä avoin, aktiivinen ja selkeä viestintä vahvistavat demokratiaa ja kansalaisten, yritysten ja sidosryhmien osallistumista, minkä ohella ne lisäävät luottamusta ja vastuuvetollisuutta sekä edistävät hyvää hallintoa. Selonteon mukaan Suomi pitää myös tärkeänä, että EU:ssa panostetaan kansalaisten osallistamiseen ja unionin toiminnan avoimuuden lisäämiseen. Suoranaisia konkreettisia ehdotuksia näiden tavoitteiden toteuttamiseksi ei selonteossa kuitenkaan esitetä.

Hallintovaliokunnan mielestä valiokunnan toimiala huomioon ottaen uudistustarpeiden yhtenä keskeisenä kohteena voidaan pitää EU:n toimielinten julkisuutta määrittelevää kaksikymmentä vuotta vanhaa avoimuusasetusta (asetus N:o 1049/2001). Vaikka uudistamistarve on valiokunnan saaman selvityksen perusteella ilmeinen, uudistustyö on edistynyt hitaasti. Valiokunta katsoo, että uudistettavan sääntelyn tavoitteena tulee olla oikeusvaltioarvoja tukevana EU:n toimielinten avoimuuden lisääminen ja vahvistaminen.

6. Tehokkaat toimielimet ja päätöksenteko

Selonteon mukaan EU on kehittynyt useilla sektoreilla entistä tiiviimmäksi yhteisöksi. Jäsenvaltioiden tasavertaisuus, toimielinten välinen tasapaino ja yhteisömenetelmän keskeinen asema ovat olennaisia periaatteita EU:n kehittämisessä. Valiokunta kiinnittää huomiota selonteon kohtaan, jonka mukaan yhteisömenetelmän keskeinen elementti on riippumaton ja toimintakykyinen komissio, joka tekee tarvittavat aloitteet asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja joka valvoo tehokkaasti EU-oikeuden noudattamista.

Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin se seikka, että EU-lainsäädännössä komissiolle on jatkuvasti määritelty lisää varsin vahvoja hallinnollisia toimivaltuuksia, joista merkittävimpiä ovat kilpailuasetuksen ja tietosuojasetuksen sekä tulevaisuudessa mahdollisesti myös digipalveluasetuksen, toimeenpanoon sisältyvät hallinnolliset toimivaltuudet. Niiden käyttämisessä tulevat sovellettaviksi EU:n perusoikeuskirjan 41 artiklassa määritellyt hyvän hallinnon perusteet.

Komission hallinnollisten toimivaltuuksien merkittävyys nostaa esiin sen seikan, että näiden toimivaltuuksien käyttämistä sääntelevä komissiota velvoittava unioniasetuksen tasoinen menettelysääädös edelleen puuttuu. Vaikka perussopimus (SEUT 298 artikla) edellyttää, että asetuksella säädetään hallintomenettelyn yhtenäiset perusteet EU:n toimielimissä, tätä perussopimuksen velvoitetta ei valiokunnalle esitetyn selvityksen mukaan ole toistaiseksi saatu toteutettua komission sitä vastustaessa. Asiantuntijakuulemisen mukaan kysymys on viimeisestä perussopimukseen sisältyvästä lainsäädäntövelvoitteesta, jota ei ole toteutettu.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2021 vp

Valiokunta esittää, että Suomi toimii sen puolesta, että menettelyllisen oikeusturvan varmistamiseksi säädetään perussopimuksen 298 artiklan mukaisesti hallintomenettelyn perusteet, jotka velvoittavat myös komissiota sen käyttäessä laajoja toimivaltuuksiaan.

7. Suomalaisia toimieliimiin

Suomalaisten virkamiesten suhteellinen osuus EU:n toimielimissä on selonteon mukaan vähenevässä nopeasti eläkkeelle siirtymisten vuoksi. Sen vuoksi EU-uravaihtoehtojen tunnetuksi tekemistä ja edistämistä Suomessa on kehitettävä. Olennaista on selonteon mukaan kyetä tukemaan hakijoita etenkin rekrytointikilpailujen loppuvaiheessa valmennusta tarjoamalla.

Valiokunta toteaa, että EU:n palveluksessa olevat virkamiehet hoitavat tehtäväänsä riippumattomasti eivätkä he tehtäviään hoitaessaan saa pyytää eivätkä ottaa ohjeita miltään hallitukselta, toimielimeltä tai muulta toimijalta. Kansallinen tausta ei siten sellaisenaan voi tai saa vaikuttaa virkamiehen toimintaan kohdistuvaan objektiivisuuden ja puolueettomuuden vaatimukseen. Hallintovaliokunta katsoo, että kansallisella taustalla on kuitenkin merkitystä etenkin sen tuoman erityisen asiantuntemuksen ja näkemyksen perusteella. Suomen etuna voidaan siten pitää sitä, että EU:n virkamiehistössä on riittävästi Suomen erityispiirteiden tuntijoita. Tätä taustaa vasten valiokunta näkee tarpeellisena suunnitella ja toteuttaa aktiivista tukitoimintaa, jolla turvataan suomalaisten virkamiesten suhteellisen osuuden riittävä taso unionin toimielimissä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Hallintovaliokunta esittää,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto HaVL 21/2021 vp

Helsingissä 27.5.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Riikka Purra ps
varapuheenjohtaja Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Jussi Halla-aho ps
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Anna-Kaisa Ikonen kok
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Matti Semi vas
jäsen Heidi Viljanen sd
jäsen Ben Zyskowicz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto